

УДК 004.8:81'243.6

DOI <https://doi.org/10.24195/2616-5317-2025-40.5>

ВПЛИВ ІНСТРУМЕНТІВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗВО УКРАЇНИ

Наталія І. Бойчук

викладач кафедри філології та перекладу
Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу,
Івано-Франківськ, Україна
e-mail: natalabojчук119@gmail.com

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена дослідженню впливу інструментів штучного інтелекту на вивчення англійської мови у ЗВО України. В умовах сучасного освітнього процесу ШІ стає важливим інструментом, який змінює традиційні підходи до навчання, зокрема у царині вивчення іноземних мов. У студії проаналізовано використання таких інструментів, як мовні моделі, системи автоматичної перевірки текстів (Grammarly, ProWritingAid), онлайн-перекладачі (DeepL, Google Translate) та платформи для навчання мови (Duolingo, Babbel). Зосереджено увагу на можливостях, які дає ШІ для розвитку мотивації студентів, підвищення їхньої автономії у навчанні та розвитку мовних навичок, тобто важливі аспекти викладання в умовах університетської освіти.

З'ясовано позитивний вплив ШІ на створення персоналізованих умов для навчання, що дозволяють кожному студенту працювати у власному темпі та отримувати зворотний зв'язок у реальному часі. ШІ-системи здатні адаптуватися до потреб студентів, надаючи індивідуальні рекомендації для покращення мовних навичок; їхнє використання стимулює інтерес до вивчення мови і знижує рівень стресу, пов'язаний із традиційними методами навчання. Висвітлено численні ризики та проблеми, які виникають у процесі використання ШІ в освіті. Обговорено питання зниження самостійності та критичного мислення студентів, оскільки вони можуть покладатися на технології замість того, щоби розвивати свої мовні здібності. Окрему увагу приділено етичним питанням, зокрема проблемам конфіденційності та безпеки персональних даних, які збираються під час використання ШІ-систем.

У висновках підкреслено, що для ефективного використання ШІ у навчанні необхідно розробляти нові педагогічні стратегії, які би враховували як переваги, так і потенційні ризики цієї технології. Наголошено на важливості критичного ставлення до використання ШІ, дотримання принципів академічної доброчесності та розвитку цифрової грамотності студентів для максимального ефекту від застосування штучного інтелекту в освітньому процесі.

Ключові слова: *штучний інтелект, вивчення англійської мови, академічна доброчесність, автономне навчання, етика в освіті, технології в освіті.*

Вступ. У XXI столітті англійська мова набула статусу мови глобальної комунікації, науки, техніки та цифрових технологій. Водночас стрімкий розвиток інформаційних технологій, зокрема штучного інтелекту, докорінно трансформує освітній процес. Упровадження інструментів ШІ у вищій освіті відкриває нові можливості для персоналізованого, адаптивного та автономного навчання. Особливо помітним є вплив цих технологій на процес вивчення англійської мови — дисципліни, що вимагає постійної практики, зворотного зв'язку та гнучких методів навчання. Як стверджують І. Жукевич та О. Спіричева, «в умовах постійної еволюції освіти, ШІ пропонує революційний підхід до вивчення іноземних мов. У зв'язку з розвитком технологій, особливо ШІ, вивчення мов стало більше персоналізованим та доступним. ШІ має значний потенціал для персоналізації навчання завдяки своїй здатності аналізувати дані, адаптувати контент та надавати індивідуальну підтримку кожному студенту. Ця революційна технологія може трансформувати процес вивчення іноземної мови, роблячи його більш ефективним, захопливим і доступним для всіх» (Жукевич, Спіричева, 2024: 46).

Сучасні студенти дедалі частіше використовують такі ШІ-інструменти, як мовні моделі (ChatGPT), коректори тексту (Grammarly), тренажери лексики (Quillbot, Reverso) чи інтерактивні застосунки (Duolingo, Elsa Speak), що не лише допомагають покращити знання англійської мови, а й формують нові підходи до освітньої взаємодії. Така тенденція зумовлює потребу в науковому осмисленні ролі штучного інтелекту у мовній підготовці студентів.

Зважаючи на швидку еволюцію цифрових інструментів, питання ефективності, етичності та доцільності використання ШІ у викладанні англійської мови видається надзвичайно актуальним для українських університетів. Дослідження цього явища дозволить окреслити як потенційні переваги, так і виклики впровадження новітніх технологій у навчальний процес.

Проблема впровадження інноваційних технологій у навчання англійської мови активно досліджується педагогічною наукою. В численних працях І. Романишина, Г. Баценко, І. Безуглої, А. Дубчака, Я. Литвиненко, Ю. Перучка, Т. Косової розглядаються питання цифрової трансформації освітнього середовища та модернізації методик викладання іноземних мов. Зокрема, акцентується на персоналізації навчального процесу й адаптивному навчанні, що можливе завдяки сучасним цифровим платформам. Серед дослідників простежується інтенсивний інтерес до штучного інтелекту як інструмента освітньої аналітики, оцінювання та підвищення ефективності навчання. Наприклад, Л. Сабатюк, І. Козубай, О. Бондаренко вивчають переваги та ризики використання генеративного ШІ в освітньому процесі, Т. Панасюк (Панасюк, 2023) розглядає гейміфікацію як інструмент підвищення мотивації до вивчення англійської мови. В. Дроздова, К. Рудніцька, І. Росквас стежать за інтеграцією штучного інтелекту в методики викладання іноземних мов. В. Краснопольський, Т. Пахомова, Ю. Курилова аналізують навчальний потенціал штучного інтелекту для організації самостійної роботи студентів у процесі вивчення іноземної мови тощо.

Попри велику кількість публікацій проблемі системного дослідження впливу ШІ саме в контексті вивчення англійської мови студентами українських університетів досі приділялося недостатньо уваги. Це й зумовлює **актуальність** даного наукового аналізу.

Мета дослідження — з'ясувати, яким чином інструменти штучного інтелекту впливають на процес вивчення англійської мови студентами в умовах української університетської освіти, визначити переваги, ризики та перспективи їх використання у педагогічній практиці. Для досягнення поставленої мети передбачено виконання таких **завдань**:

- проаналізувати науково-теоретичні підходи до застосування штучного інтелекту в освіті загалом і вивченні іноземних мов зокрема;

- схарактеризувати найбільш поширені інструменти ШІ, які використовуються студентами для вивчення англійської мови;

- виявити вплив ШІ-технологій на рівень мотивації, автономності та успішності студентів у процесі вивчення мови;

- визначити основні виклики, ризики та етичні аспекти застосування ШІ у мовній освіті;

- надати рекомендації щодо ефективної інтеграції інструментів ШІ у викладання англійської мови у ЗВО України.

Основні результати студії. Штучний інтелект (ШІ) – це галузь комп’ютерних наук, що займається створенням систем, здатних до виконання завдань, які зазвичай потребують людського інтелекту: розпізнавання мови, переклад, ухвалення рішень, навчання з досвіду. В освітньому середовищі під ШІ розуміють технології, які можуть автоматизувати педагогічні процеси, забезпечувати персоналізований зворотний зв’язок, виявляти прогалини у знаннях і адаптувати навчальні матеріали до потреб конкретного студента.

У контексті вивчення англійської мови ШІ виявляється передусім у таких функціях: автоматичне оцінювання мовлення та письма, адаптивне тренування лексики та граматики, інтелектуальні чат-боти, автоматизоване створення текстів, переклад і редагування. О. Задорожна та В. Сулим наголошують, що «штучний інтелект – це сфера науки, у якій вирішуються проблеми програмного чи апаратного моделювання інтелектуальних видів людської діяльності» (Задорожна, Сулим, 2023: 333). Нині існує широкий спектр застосунків і платформ, які використовують штучний інтелект для навчання англійської мови. Серед них найбільш поширені:

- 1) ChatGPT – мовна модель, яка здатна генерувати тексти, пояснювати граматичні правила, моделювати діалоги, перекладати й аналізувати помилки (за Т. Лелекою, «використання ChatGP для вивчення іноземної мови – це новий та унікальний підхід, який може допомогти студентам покращити свої мовні навички. Його можна використовувати для

спілкуватися іноземною мовою, створювати контент, вирішувати проблеми, автоматично перекладати текст та вивчати ідіоми та сленг. Незважаючи на деякі обмеження, використання ChatGPT може бути дуже корисним для студентів, які хочуть вивчити іноземну мову швидко та ефективно»; Лелека, 2023: 171);

2) Grammarly — інструмент для перевірки письма, який аналізує граматику, пунктуацію, стиль та надає рекомендації щодо покращення тексту;

3) Quillbot, Reverso, DeepL — сервіси, які поєднують функції перекладу та лексичного аналізу, особливо корисного для академічного письма;

4) Duolingo, Elsa Speak — мобільні застосунки, які використовують елементи гейміфікації та ШІ для формування мовленнєвих навичок (Elsa, зокрема, має функцію розпізнавання вимови з автоматичним зворотним зв'язком);

5) Khanmigo, Socratic by Google — освітні помічники, які допомагають розв'язувати завдання й пояснювати складні теми у формі діалогу.

Застосування штучного інтелекту у вивченні англійської мови має цілий ряд переваг, серед яких варто виділити *індивідуалізацію навчання* (ШІ аналізує прогрес і підлаштовує навчальний контент); *швидкий зворотний зв'язок* (користувач одразу бачить помилки та способи їх виправлення); *гнучкість і доступність* (навчання можливе в будь-який час і в будь-якому місці); *підвищення мотивації* завдяки гейміфікації («ігрові елементи використовують для студентів з метою використання ігрових практик та механізмів у неігровому контексті для залучення користувачів до вирішення проблем»; Зубенко, 2023: 82); *візуалізації та інтерактивності*. Інтеграція ШІ у навчання англійської мови сприяє формуванню автономії студента — здатності самостійно планувати, організовувати та контролювати власний навчальний процес. Завдяки широкому спектру функцій (перевірка письма, переклад, пояснення граматики, моделювання діалогів) користувач має змогу навчатися поза межами аудиторії, у власному темпі та відповідно до власного рівня.

ШІ також відіграє важливу роль у розвитку навичок самоконтролю та саморефлексії. Наприклад, аналіз помилок у Grammarly чи рецензії ChatGPT на власне письмове висловлювання допомагають студентам усвідомити свої слабкі сторони й скерувати увагу на їх подолання. У такий спосіб ШІ стає не лише інструментом, а й своєрідним тьютором у навчальному процесі. Робота зі штучним інтелектом активізує критичне мислення студентів: вони вчаться оцінювати достовірність отриманої інформації, відрізняти корисні поради від хибних, порівнювати різні мовні варіанти, формулювати точні запити. У контексті вивчення англійської мови це сприяє не лише мовленнєвій компетентності, а й формуванню цифрової грамотності — ключової навички сучасного фахівця. Таким чином, застосування ШІ сприяє переходу від пасивного засвоєння знань до активного, свідомого та цілеспрямованого навчання, що відповідає сучасним вимогам до компетентного користувача мови.

Ба більше, «ШІ в освіті дозволяє перейти від стандартного, універсального підходу до індивідуалізованого навчання. Алгоритми й інтелектуальні системи аналізують потреби й можливості кожного студента, генерують персоналізовані завдання й матеріали, що не лише полегшує процес навчання, але й дозволяє викладачам краще розуміти індивідуальні особливості студентів. Педагогічна інновація з використанням ШІ допомагає створити сприятливе середовище, де кожен може розвивати свої здібності найбільш ефективним способом. Однак водночас із численними перевагами з'являються й складні задачі. Важливо забезпечити належне використання технологій і збереження гуманітарних аспектів навчання. Успішна інтеграція штучного інтелекту в освіту потребує не тільки технічних знань, але й уваги до соціокультурних аспектів і потреб учасників освітнього процесу. Такий шлях сприяє розвитку кожного випускника, готуючи його до конкурентного середовища на ринку праці» (Романишин, Чухно, Фийса, 2023: 5) тощо.

Разом із позитивними зрушеннями виявлено ще виклики, пов'язані з використанням штучного інтелекту. Частина студентів почала зловживати можливостями ШІ, використовуючи

його для виконання завдань без реального осмислення матеріалу. Л. Савицька, К. Ковальова, І. Безугла звертають увагу на надмірне захоплення технологіями, що може спричинити розвиток залежності від них: «існує також занепокоєність надмірною залежністю від інструментів ШІ, що потенційно може призвести до зменшення людської взаємодії, яка має вирішальне значення у вивченні мови. Незважаючи на те що ШІ може забезпечити технічну точність, деякі особливості людського спілкування, такі як інтонація, емоції та культурний контекст, можуть бути недостатньо враховані системами ШІ» (Савицька, Ковальова, Безугла, 2024: 7). У результаті студенти втрачають навички самостійного аналізу та сприймають відповіді ШІ як абсолютну істину. Наприклад, звикання до автоматичного виправлення помилок у Grammarly або перекладу в DeepL може призвести до зниження рівня мовного контролю, особливо на початкових етапах навчання. Студенти поступово втрачають здатність самостійно редагувати тексти або вивчати нову лексику без підказок. А ще стикаються з проблемами обмеженого розуміння контексту, бо навіть найсучасніші моделі можуть давати помилки у складних мовленнєвих ситуаціях, порушення точності й етики (іноді штучний інтелект дає некоректні поради або спрощує зміст) тощо. Існує також занепокоєність надмірною залежністю від інструментів ШІ, що потенційно може призвести до зменшення людської взаємодії, яка має вирішальне значення у вивченні мови. Незважаючи на те що ШІ може забезпечити технічну точність, деякі особливості людського спілкування, такі як інтонація, емоції та культурний контекст, можуть бути недостатньо враховані системами ШІ.

Одним із найгостріших викликів, пов'язаних із використанням штучного інтелекту в освітньому процесі, є загроза академічній доброчесності. Студенти дедалі частіше використовують генеративні моделі (наприклад, ChatGPT або Quillbot) для автоматичного створення письмових робіт, рефератів або есе. У таких випадках зникає навчальна цінність завдання, адже студент не залучає процес мислення, пошук і аналіз інформації. Це ставить викладача перед новим завданням — розробляти такі форми оцінювання, які орієнтують студентів

не лише на результат, а й на процес, і стимулюють розвиток власного мовного потенціалу. Зокрема, перспективними видаються усні презентації, портфоліо з поетапною фіксацією прогресу, творчі завдання з індивідуалізованим підходом.

Нагадаємо, що ШІ-системи працюють на основі збирання й аналізу великих обсягів даних. У контексті освіти постає питання конфіденційності, безпеки персональної інформації та етики використання чужих текстів. Деякі сервіси можуть зберігати, аналізувати або повторно використовувати введені студентами дані, що створює ризики витоку особистої або академічної інформації. Також етичним викликом є використання текстів, згенерованих ШІ, без належного посилання на джерело, що межує з плагіатом. Це вимагає формування нових академічних норм і політик щодо коректного цитування та використання штучного інтелекту в навчанні.

Висновки. Застосування інструментів штучного інтелекту у процесі вивчення англійської мови у вищій школі відкриває широкі можливості для індивідуалізації, гнучкості та підвищення ефективності освітнього процесу. ШІ є важливим помічником у мовному навчанні, сприяючи розвитку автономного мислення, мотивації та цифрової грамотності студентів. Найпоширеніші застосунки – ChatGPT, Grammarly, Duolingo, DeepL та інші платформи, які студенти використовують для тренування мовних навичок, редагування письмових текстів, перекладу й імітації реального мовного середовища.

Позитивні зміни спостерігаються у зростанні зацікавленості студентів, покращенні якості письма, підвищенні частоти застосування англійської мови в позааудиторній діяльності. Водночас виявлено такі проблеми: загроза академічної нечесності, зниження самостійності, надмірна технологічна залежність, а також питання конфіденційності та етики використання штучного інтелекту. Ефективне впровадження ШІ в освітній процес вимагає оновлення методик викладання, форм оцінювання та розробки чітких рекомендацій щодо академічної доброчесності.

Таким чином, інструменти ШІ можуть стати потужним ресурсом вивчення англійської мови за умови усвідомленого, критичного та етично виваженого їх використання. Подальші

дослідження доцільно спрямувати на розробку педагогічних стратегій, що гармонійно інтегрують ШІ у навчальні програми без шкоди для освітніх цілей.

ЛІТЕРАТУРА

Жукевич І., Спіричева О. Трансформація вивчення іноземної мови: штучний інтелект як інструмент розвитку мовленнєвих навичок студентів. *International Science Journal of Education & Linguistics*. 2024. Vol. 3, No 3. С. 45–55.

Задорожна О. Сулим В. Штучний інтелект як один із засобів вивчення іноземної мови. *Грааль науки*. 2023. № 34. С. 333–335.

Зубенко О. Штучний інтелект і вивчення іноземної мови. *Закарпатські філологічні студії*. 2023. Вип. 27, т. 2. С. 80–85.

Лелека Т. ChatGPT як інструмент викладання англійської мови у вищій школі. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2023. Вип. 211. С. 168–172.

Панасюк Т. Гейміфікація як інструмент підвищення мотивації до вивчення англійської мови. *Наукові записки Ніжинського університету. Серія: Психолого-педагогічні науки*. 2023. № 5. С. 123–127.

Романишин І., Чухно Т., Фийса Н. Трансформація методів навчання й викладання англійської мови у вищій школі: використання штучного інтелекту, аналіз впливу, перспективи. *Академічні візії*. 2023. Вип. 24. <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/645/583>.

Савицька Л., Ковальова К., Безугла І. Вплив технологій штучного інтелекту на якість навчання вимови іноземних мов у здобувачів вищої освіти. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2024. № 9. С. 1–20.

THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE TOOLS ON LEARNING ENGLISH IN UKRAINE

Natalia I. Boichuk

Lecturer at the Department of Philology and Translation,
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas,
Ivano-Frankivsk, Ukraine
e-mail: natalabojcuk119@gmail.com

SUMMARY

The article is devoted to the study of the impact of artificial intelligence tools on English language learning in Ukrainian universities. In the context of the modern educational process, AI is becoming an important tool that changes traditional approaches to teaching, particularly in the field of foreign language learning. The paper analyzes the use of such tools as language models, automatic text checking systems (Grammarly, ProWritingAid), online translators (DeepL, Google Translate), and language learning platforms

(Duolingo, Babbel). The article focuses on the opportunities provided by AI for developing student motivation, increasing their autonomy in learning, and developing language skills, which are important aspects in the context of university education.

AI has been shown to have a positive impact on creating personalized learning environments that allow each student to work at their own pace and receive real-time feedback. AI systems can adapt to the needs of students, providing individualized recommendations to improve language skills, stimulate interest in language learning, and reduce the level of stress associated with traditional teaching methods. The article highlights numerous risks and problems that arise in the process of using AI in education. The issue of decreased independence and critical thinking of students is discussed, as they may rely on technology instead of developing their language skills. Particular attention is paid to ethical issues, in particular, the problems of privacy and security of personal data collected when using AI systems.

The conclusions emphasize that for the effective use of AI in education, it is necessary to develop new pedagogical strategies that would consider both the benefits and potential risks of this technology. The importance of a critical attitude to the use of AI, adherence to the principles of academic integrity and the development of students' digital literacy to maximize the effect of the use of artificial intelligence in the educational process is emphasized.

Keywords: artificial intelligence, English language learning, academic integrity, autonomous learning, ethics in education, technology in education.

REFERENCES

- Zhukevych I., Spirycheva O. (2024). Transformatsiia vyvchennia inozemnoi movy: shtuchnyi intelekt yak instrument rozvytku movlennievych navychok studentiv [Transformation of foreign language learning: artificial intelligence as a tool for developing students' speaking skills]. *International Science Journal of Education & Linguistics*. Vol. 3, No 3, pp. 45–55 [in Ukrainian].
- Zadorozhna O., Sulym V. (2023). Shtuchnyi intelekt yak odyin iz zasobiv vyvchennia inozemnoi movy [Artificial intelligence as a tool for learning a foreign language]. *Hraal nauky*. № 34, pp. 333–335 [in Ukrainian].
- Zubenko O. (2023). Shtuchnyi intelekt i vyvchennia inozemnoi movy [Artificial intelligence and foreign language learning]. *Zakarpatski filologichni studii [Transcarpathian Philological Studies]*. Vol. 27, chapt. 2, pp. 80–85 [in Ukrainian].
- Leleka T. (2023). ChatGPT yak instrument vykladannia anhliiskoi movy u vyshchii shkoli [ChatGPT as a tool for teaching English in higher education]. *Naukovi zapysky. Serii: Pedahohichni nauky [Scientific Notes. Series: Pedagogical Sciences]*. Vyp. 211, pp. 168–172 [in Ukrainian].
- Panasiuk T. (2023). Heimifikatsiia yak instrument pidvyshchennia motyvatsii do vyvchennia anhliiskoi movy [Gamification as a tool to increase motivation to learn English]. *Naukovi zapysky Nizhynskoho universytetu. Serii: Psykholoho-pedahohichni nauky [Scientific Notes of Nizhyn University. Series: Psychological and Pedagogical Sciences]*. № 5, pp. 123–127 [in Ukrainian].

Romanyshyn I., Chukhno T., Fyisa N. (2023). Transformatsiia metodiv navchannia y vykladannia anhliiskoi movy u vyshchii shkoli: vykorystannia shtuchnoho intelektu, analiz vplyvu, perspektyvy [Transformation of English Language Learning and Teaching Methods in Higher Education: Use of Artificial Intelligence, Impact Analysis, and Prospects]. *Akademichni vizii*. Vol. 24. <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/645/583> [in Ukrainian].

Savytska L., Kovalova K., Bezuhla I. (2024). Vplyv tekhnolohii shtuchnoho intelektu na yakist navchannia vymovy inozemnykh mov u zdobuvachiv vyshchoi osvity [The Impact of Artificial Intelligence Technologies on the Quality of Teaching Foreign Language Pronunciation to Higher Education Students]. *Pedahohichna Akademiia: naukovy zapysky* [*Pedagogical Academy: Scientific Notes*]. № 9, pp. 1–20 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 23.04.2025